

Магістр 2 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В КОНКУРЕНТНІЙ РОЗВІДЦІ

Анотація. Розглянуто розвиток продуктивних сил держави, що відрізняється високим рівнем конкуренції та умовами господарювання, ускладнення яких призводить до виникнення тіньової економіки в регіоні. Досліджено рух незаконного капіталу серед легальних грошових потоків на мезорівні, який призводить до зростання фіктивних обсягів звітності і документообігу.

Аннотация. Рассмотрено развитие производительных сил государства, которое отличается высоким уровнем конкуренции и условиями ведения хозяйства, осложнение которых приводит к возникновению теневой экономики в регионе. Исследовано движение незаконного капитала среди легальных денежных потоков на мезоуровне, которое приводит к росту фиктивных объемов отчетности и документооборота.

Annotation. The author considers the development of productive forces of the state which is characterized by the high level of competition and business management terms, the complication of which results in the origin of shadow economy in a region. Motion of illegal capital among legal money flows on regional level which results in growth of fictitious volumes of accounting and paperflow is investigated.

Ключові слова: економічна безпека регіону, економічна розвідка, служба безпеки, маркетингова розвідка, фінансовий підрозділ.

Економічна розвідка як невід'ємний компонент розміщення та розвитку продуктивних сил змінювала характер, форми й прояви відповідно до еволюції способів виробництва, рівня розвитку НТП, засобів гарантування економічної безпеки. В історичному аспекті економічна розвідка є більш давньою, ніж військова та політична. Розвідка – це професійна діяльність з метою одержання інформації, що надає одержувачеві істотні переваги в економіці, політиці та інших сферах діяльності.

Проблемою фінансування підрозділу конкурентної розвідки займалися такі видатні вчені та практики, як: Шаваєв А. Г., Є. Ю щук, Доронін О. І., Мінаєв Г. О., А. Вайс, В. Хватков.

Метою дослідження є обґрунтування та розробка механізму фінансово-економічного забезпечення діяльності підрозділу конкурентної розвідки.

Завдання дослідження – дати визначення конкурентній розвідці та економічній безпеці, визначити роль економічної безпеки на конкурентному ринку.

Об'єкт дослідження – економічна безпека підприємства.

Предмет дослідження – економічна безпека підприємства у системі конкурентної розвідки.

Одним із найважливіших аспектів організації служби безпеки підприємства є

фінансові витрати будуть зроблені на організацію служби безпеки. Особливо це важливо для малого бізнесу, що позбавлений перспективи великих інвестицій. Для подальшого пророблення фінансового забезпечення служби безпеки підприємства варто скласти помісячний план такого забезпечення. У ньому потрібно відобразити сумарні витрати на реалізацію заходів технічного й організаційного характеру як за місяцями, так і за підсумками року. Будучи структурним підрозділом служби безпеки підприємства, підрозділ конкурентної розвідки йде окремим рядком фінансування [1, с. 58–60].

Термін "промислове шпигунство" (поняття шпигунство походить від німецького дієслова *shpähen* – вистежувати) вперше був сформульований на початку 60-х років ХХ століття на семінарі з методики збору інформації для керівного складу фірми Management Investigation Services. Промислове шпигунство припускає передачу, викрадання або збір відомостей, що становлять державну або військову таємницю, тому промисловим шпигунством повинні займатися відповідні органи, уповноважені на це державою [2].

Маркетингова розвідка – поняття дуже широке: "маркетинг" має на меті не тільки вивчення конкурентів, але і просування продукту, рекламу, ціноутворення, починаючи з початкової стадії розробки продукту до його продажу. Проте відсутність відмінностей між розвідкою і маркетингом можна стверджувати, тільки якщо вважати маркетингом всю роботу фірми із зовнішньою інформацією. З практичної точки зору це недоцільно [1, с. 61–63].

Зважаючи на необхідність забезпечення економічної безпеки держави, доцільно виділити такі пріоритетні напрями проведення економічної розвідки:

макроекономічна розвідка – збір стратегічної інформації про глобальні процеси забезпечення безпеки в економіках інших держав;

мезоекономічна розвідка – збір стратегічної інформації про процеси забезпечення економічної безпеки інших регіонів держави;

мікроекономічна розвідка – збір тактичної й оперативної інформації з тієї ж проблематики;

економічна контррозвідка – протидія спробам іноземних державних спецслужб і комерційних фірм здобути торгово-економічної технологічні секрети.

При перспективному або поточному плануванні розвідувальної діяльності виводиться формула обсягу фінансування підрозділу, де присутні елементи комбінації знаків, які виступають як потреби конкурентної розвідки. У найзагальнішому вигляді розвідувальними потребами є фінансування: апарату підрозділу; діяльності з координації та взаємодії; матеріально-технічного забезпечення; оперативної діяльності; інформаційно-аналітичних систем; акцій впливу; розвитку науково-технічного потенціалу; наукових досліджень; відтворення кадрового потенціалу [3, с. 162–164].

З урахуванням існуючого стану економічної безпеки в регіонах держави формується інтерес до проблеми системного забезпечення захисту суб'єктів господарювання від посягань зі сторони структур організованої злочинності, промислового шпіонажу та інших правопорушень, охорони комерційної таємниці функціонування структур недержавних служб безпеки підприємництва. Конкурентна розвідка (*competitive intelligence*) – це вузький напрям економічної розвідки, який відповідає основній меті – побудові системи взаємовідносин з конкурентами, тобто створення комплексу заходів щодо отримання і обробки даних про конкурента: майнові, фінансові та управлінські ресурси, можливості і вразливості, а також про оперативні і стратегічні плани. Під економічною розвідкою регіону автор розуміє збір і аналіз відомостей про економічну діяльність суб'єктів господарювання регіону їх партнерів і конкурентів. Це легальне заняття, що вписується в поняття добросовісної конкуренції.

Витрати на підсистему економічної розвідки, як і на інші структурні підрозділи підприємства, плануються в рамках затвердженого бюджету господарюючого суб'єкта з розбивкою за відповідними статтями. Окремі статті витрат можуть не деталізуватися або мати "легенду" під проведення маркетингових досліджень, рекламних і консалтингових послуг.

В обов'язковому порядку повинні бути певні посадові особи, що мають право виділити конкретні суми на оперативні витрати при проведенні заходів, що вимагають додаткових ресурсів, і організована система контролю та дотримання фінансової дисципліни [3, с. 181–183]. Керуючий партнер компанії AWARE (Великобританія) Артур Вайс [4, с. 71] у своїй статті висвітлює проведення конкурентної розвідки в умовах мінімального бюджету. Є кілька причин, коли бюджет конкурентної розвідки може виявитися невеликим:

1. Компанія сама по собі маленька. У цьому випадку бюджет всіх робіт у компанії, у тому числі й робіт з інформацією, у принципі невеликий.

2. Недостатня завантаженість служби конкурентної розвідки роботою. Така ситуація може скластися, наприклад, тому що служба тільки почала працювати або, навпаки, уже працює якийсь час, але так і не змогла довести свою корисність.

3. Конкурентна розвідка сприймається як "модна іграшка" і не бере участі в забезпеченні основної діяльності підприємства.

4. Керівники підприємства помилково вважають, що знають всю важливу інформацію завдяки своїм діловим контактам і неформальним зв'язкам.

Отже, у процесі реалізації запропонованої системи економічної розвідки регіону здійснюється вирішення конкретних завдань, що поєднують усі напрями забезпечення економічної безпеки регіону: стійкість, стабільність та здатність до розвитку; передумови для розвитку регіону; зовнішньоекономічну відкритість регіону; захищеність від конфліктів у регіоні. Служби конкурентної розвідки, які не мають проблем у фінансуванні, можуть одержати доступ до різноманітних інструментів і джерел. Але для малобюджетних служб більшість цих ресурсів недоступні, та й ніхто не гарантує, що навіть у благополучній компанії фінансування завтра не скоротять, тому фахівці конкурентної розвідки повинні постійно шукати недорогі або безкоштовні джерела. Слід зауважити, що запропоновані рекомендації не є вичерпними. На думку автора, дана проблема потребує подальшого і всебічного дослідження.

Наук. керівн. Жовт опуп М. М.

Література: 1. Ю щук Е. Конкурентная разведка / Е. Ю щук. – М. : Вершина, 2006. – 237 с. 2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 3. Доронин О. И. Бизнес-разведка. / О. И. Доронин – М. : Ось-89, 2007. – 490 с. 4. Боган К. Бизнес-разведка / Боган К., Инглиш М. – М. ; СПб. : Вершина, 2006. – 363 с. 5. <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1299>. 6. Орлов П. И. Основы экономической безопасности фирмы / Орлов П. И., Духов В. С. – Х. : ТОВ "Прометей-Прес", 2004. – 275 с.